

skulle være villige til at give vedkommende Skoleinspektør og Overfkolespektør Afgang til at gjøre sig bekendt med Undervisningen, er det vist ganske naturligt, at Staten ikke skulde yde Bidrag, uden at den havde den allermindst Kundskab om, hvorledes Anvendelsen skete. Et andet Spørgsmaal kunde være, om det skulde være tilstrækkeligt, at Skole- og Overfkolespektøren havde Leilighed til at gjøre sig bekendt med Undervisningen, eller om man vilde lægge en yderligere Kontrol i deres Haand; det er kun en Bemærkning, jeg skal tillade mig. — I § 14 kommer altsaa Bestemmelsen om Skolefondens Bidrag til Alderstillaagene. Da jeg først saae Paragrafen, fik jeg store Betænkkeligheder ved den, fordi jeg troede, at det var Meningen, at dette Bidrag, der skal svare til 66 Dre pr. Tønde Hartkorn, skulde udredes af Skolefondene. Dersom det var Tilfældet, at Skolefondene i og for sig skulde udrede det, saa vilde jeg være overordenligt betænkelig ved det, fordi det i saa høj Grad overteig, hvad der nu udredes af Skolefondene til Alderstillaag, at det i alt Fald blev over tre Gange saa meget; men hvis, hvad jeg først har haft Leilighed til at se af den høit ærede Ministers Udtalelser ved Forelæggelsen af Lovforslaget, det maa antages, at deri er indbefattet Statskassens Bidrag til det, der udredes af Skolefondene, kan jeg godt forstaa det, saa falder Betænkkeligheden jo i alt Fald for en meget stor Del bort.

Naar vi derefter i de følgende Paragrafer komme til Spørgsmaalet om Tilsynet med Borger- og Almueskolevæsenet, støde vi jo paa et meget vanskeligt Spørgsmaal og et Spørgsmaal, som ogsaa finder yderst forskjellig Beparelse. Det er for det Første udtalt i § 16, at det Biskopperne hidtil paahvilende Tilsyn med Borger- og Almueskolevæsenet skal bortfalde med den Indskrænkning, at Religionsundervisningen skulle de fremdeles have Tilsyn med. Det er jo ganske vist, at der i Bestyrelsen af Skolevæsenet og i Tilsynet findes saa mange Stadier og saa mange Afdelinger, at man maa være glad ved, naar nogle af dem uden Skade for Sagen kunne bortfalde. Hvad Biskoppernes Tilsyn angaar, veed jeg ikke, om man kan sige, at det kan bortfalde uden Skade for Sagen. Saaledes som Biskoppernes Tilsyn har været benyttet hidtil, har jeg haft nogen Betænkkelighed og nogen Tvivl om, hvor vidt jeg kunde anerkende det for at være det rette i Formen. Det har i Almindelighed været saaledes, at naar en Sag er bleven behandlet i Kommunen med Skoledirektionen, og man er kommen til et Resultat, er man meget ofte kommen til det i Skoledirektionen som et Kompromis; det har været ganske umuligt at faae en saadan Skoleordning i mange Kommuner, at Skoledirektionen selv kunde sige: Nu ere vi fuldstændig tilfredse. Net, man har maattet lempe sig igennem mange Hensyn, lokale Afstandshensyn og mange pekuniære Hensyn, man har maattet forhandle med

Kommunen for dog at faae Noget ud af det, uden derfor til syvende og sidst at kunne sige: Nu er det godt, nu ere vi fuldstændig tilfredse. Naar derefter Sagen er bleven forelagt Ministerriet, er i Almindelighed Biskoppernes Erklæring bleven indhentet. Det er en Selsølgelse, at Biskopperne maa se paa Sagen fra et ganske andet Standpunkt, de kunne kun have det rent Normale for Die med Hensyn til Undervisningen, nemlig, hvad der baader den bedst. De kunne ikke være kjendte med de mange Vanskeligheder — vi maa huske paa, at Biskoppernes Tilsyn strækker sig over hele Stiftet — og kunne ikke være saaledes inde i de lokale Fornødenheder, som gjøre en Lempelse uafviselig nødvendig, og deraf følger altsaa let, at, naar Ministeriet har sluttet sig til Biskoppernes Udtalelser, som vistnok fra det normale Standpunkt i Reglen have været berettigede, bortfalder ofte en Sag, som man med megen Møie har søgt at faae frem. Skoledirektionen kommer derved til at staa i en noget skjæv Situation; hvis det kunde have været udført, skulde det derfor have været mig meget kjær, om Biskopperne havde været Medlemmer af Skoledirektionen, men det kan, da Biskoppernes Virksomhed strækker sig over hele Stiftet, ikke lade sig gjennemføre. Jeg siger kun, at hvorvidt det Biskopperne paahvilende Tilsyn uden Skade kan bortfalde, skal jeg ikke her tillade mig at udtale nogen bestemt Mening om, men det er ganske vist, at Biskoppernes Tilsyn med Skolevæsenet, netop fordi det udstrækker sig over hele Stiftet, kun kan være meget forbigaaende. Amtsskoleledere kan efter min Mening meget vel falde bort; om man vil sige, at det er Amtsskoleledere, der vedbliver at bestaa, naar der dog kun bliver een Direktion for hele Amtet, er, som det er blevet bemærket, kun en stilistisk Bemærkning. Naar det derimod i § 19 hedder — det er efter min Mening det mest fremtrædende Spørgsmaal, — at der for hver Skole raadsreds skal ansættes en Skoleinspektør, som skal indtræde i Stedet for Provsten i Skoledirektionen, saa komme vi til et Punkt, som vistnok vil være meget vanskeligt at komme ud over, fordi der vistnok lærlig paa dette Punkt vil gjøre sig forskjellige Anskuelse gjældende. Naar man vil betragte Sagen theoretisk, saa tror jeg, at Tanken om Skoleinspektører er rigtig, jeg tror, at den er theoretisk rigtig, men jeg tror tillige, at man ved Gjenneførelsen vil støde paa betydelige Vanskeligheder. Jeg skal ikke her fortabe mig i Spørgsmaalet om, hvorvidt man vil kunne tilveiebringe saa og saa mange Skoleinspektører, udrustet med de Gøner, som maa gjøre dem fittet til denne Plads, det vil være Regjeringens Sag at se at finde dem; men jeg tror, at Skoleinspektørerne ville have Vanskelighed ved saaledes at komme ind i de enkelte Kommuner's Krav og Laro, som det hidtil har været muligt med den